

Datum
2023-03-30
Adress
Rönbladsgatan 1 B
Diarienummer
GRF-2021-17306

Yttrande

Till
Kommunfullmäktige

Remiss Motion av Mohamed Yassin (MP) och Stefana Hoti (MP) om barn och ungas psykiska ohälsa STK-2021-735

Sammanfattning

Motionen ger två förslag på åtgärder som syftar till att åtgärda barn och ungas psykiska ohälsa. Det första handlar om att komplettera elevhälsans fysiska hälsokontroll med en psykisk hälsokontroll. I ärendets beredning har grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden getts möjlighet att yttra sig. Sammanfattningsvis framför nämnderna att behovet av psykisk hälsokontroll redan täcks av de befintliga insatserna inom medicinska elevhälsan. Det andra förslaget berör införandet av en maxgräns på antal elever per kurator och skolpsykolog. Grundskolenämnden ställer sig positiv till att införa en maxgräns för antalet elever per skolkurator och skolpsykolog inom organisationen, i enlighet med de föreslagna nationella rekommendationerna i den statliga utredningen *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning* (SOU 2021:11). Detta innebär att en skolkurator får ansvara för högst 400 elever, och en psykolog för högst 1000 elever. Grundskolenämnden ger grundskoleförvaltningen i uppdrag att under mandatperioden, dock senast till läsåret 2026/27, ha infört en maxgräns för antalet elever per skolkurator och skolpsykolog på huvudmannanivå, utifrån riktlinjerna 400 elever per skolkurator och 1000 elever per skolpsykolog.

Yttrande

Skollagen reglerar att elevhälsa ska finnas för elever i förskoleklass, grundskola, grundskolsärskola, sameskola, specialskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola, och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. I en samlad elevhälsa ska det därmed finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens. Elevhälsans uppdrag är att bidra till att varje elev ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål, och att skyndsamt ge extra anpassningar till elever som riskerar att inte utvecklas i riktning mot läroplanens kunskapsmål eller de kunskapsmål som minst ska uppnås. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande, och ta en aktiv del i att skapa miljöer som främjar elevernas lä-

rande, utveckling och hälsa. Elever ska ha kännedom kring elevhälsans uppdrag och funktion, på så sätt att de vet vad elevhälsan kan hjälpa till med och att de själva kan söka upp elevhälsopersonalen.

Elevhälsans uppdrag när det gäller psykisk ohälsa är att identifiera elever som lider av psykisk ohälsa, bedöma allvarlighetsgraden och utifrån detta vidta åtgärder. Dessa åtgärder varierar och innefattar bland annat hjälp till egenvård, stödinsats inom skolan eller vid behov remittering till externa aktörer så som psykiatri. Psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till att elever söker stöd hos kurator inom den kommunala grundskolan. Det är dock viktigt att lyfta att den tvärprofessionella elevhälsan även arbetar på gruppnivå med dessa frågor.

Den psykiska ohälsan bland unga har ökat i Sverige sedan mitten av 1980-talet, enligt Folkhälsomyndighetens rapport *Skolbarns hälsovanor*. Studien visar att skolbarn i Sverige är mindre nöjda med livet och oftare uppger psykosomatiska besvär, så som huvudvärk, ont i magen, nedstämdhet och sömnsvårigheter, i jämförelse med andra länder. Däremot skattar skolbarn i Sverige sin hälsa överlag bättre än genomsnittet. Även lokala undersökningar, så som Region Skånes *Folkhälsorapport Barn och Unga* från 2021, visar på ökad psykisk ohälsa för såväl flickor som pojkar i samtliga årskurser. Den största försämringen av den psykiska hälsan ses för flickor, och i synnerhet flickor i årskurs sex. Att känna sig stressad av sitt skolarbete har ökat överlag, men allra mest hos flickor i årskurs sex. Detta visar på behovet av att sätta det ömsesidiga sambandet mellan lärande och psykisk hälsa i fokus. Värt att lyfta dock är att majoriteten av eleverna i årskurs sex, nio samt gymnasiet årskurs två rapporterar att de har god hälsa, att de är nöjda med sig själva, att de trivs med livet och har en ljus framtidstro. Utöver detta visar ovan nämnda undersökning att den psykiska hälsan är sämre i Malmö jämfört med andra kommuner i Skåne.

Grundskolenämndens verksamheter arbetar inom *Varje elevs bästa skola* med organisatoriska ramar för att skapa en gemensam struktur ute på skolorna, på organisations-, grupp- och individnivå, där all personal arbetar tillsammans för en bra lärmiljö. En bärande struktur för detta är implementeringen av STfL (Systematiskt tillsammans för lärande) i elevhälsoarbetet, som positivt påverkar både arbetssituation genom effektivare resursutnyttjande och möten med elever. Genom arbetet med STfL stärks det tvärprofessionella samarbetet vilket resulterar i bättre förutsättningar för elevers lärande och psykiska hälsa i skolan. Till följd av det inkluderande perspektivet och en gemensam målbild får elever ett tydligare sammanhang och tryggare skolmiljö.

Information kring uppdraget för skolkurator samt skolpsykolog i grundskola bedöms vara mycket relevant vid beräkning av bemanning. I Malmö stad är kuratorer anställda i den lokala elevhälsan på skolan med skolledare som chef, medan psykologerna är anställda i den centrala elevhälsan med enhetschef som chef. För den psykologiska elevhälsan finns även en verksamhetschef då delar av arbetsuppgifterna ingår i hälso- och sjukvården med tillhörande lagstiftningen som styrdokument. Skolan har dock inget behandlingsuppdrag utan arbetet kring hälsa är förebyggande och hälsofrämjande. Medicinska elevhälsan följer alla barn inom skolan i det folkhälsouppdrag de tar över efter Barnhälsovården, och vid behov av ytterligare utredning eller behandling finns en tydlig kontakt med vården.

Skolkuratoren har kontakt med elever i behov av stöd ur ett socialt och psykosocialt perspektiv samt bistår aktivt skolledningen i skolutvecklingsarbetet. Vidare bidrar skolkuratoren med psykosocial kompetens som ett stöd i det pedagogiska arbetet och i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete. I arbetsuppgifterna för elevhälsans psykosociala insatser ingår att:

- genomföra samtal, såsom stöd-, motivations- och krissamtal liksom rådgivande och bearbetande samtal, relaterade till skolsituationen, med enskilda elever
- utreda och bedöma den sociala och psykosociala situationen för enskilda elever, bland annat som underlag om extra anpassningar, inför beslut om särskilt stöd och vid upprättande av åtgärdsprogram samt inför elevers mottagande i grundsärskola
- ge handledning/konsultation till skolans personal kring individer, grupper och organisation
- bidra med kunskaper om samhällets stödsystem
- delta i arbetet med skolans struktur och organisation när det gäller värdegrund och likabehandling
- ta tillvara kunskap om elevernas generella psykosociala hälsa och sociala situation i elevhälsans övriga arbete
- genomföra skolsociala utredningar vilket är skolkuratorns bidrag till elevhälsoteamets samlade bedömning av en elevs behov av stöd och inför exempelvis upprättande av åtgärdsprogram. Skolsocial utredning används bland annat i arbetet med att främja närvaro och vid ansökan till Centrala specialistteamet.

Skolpsykologen bedriver sitt huvudsakliga arbete gentemot specifika skolenheter lokalt. Elevhälsans psykologiska arbete bygger på att psykologer tillför psykologisk kompetens i det pedagogiska arbetet, i den övergripande planeringen och genomförandet av elevhälsans arbete. I arbetsuppgifterna för elevhälsans psykologiska insatser ingår att:

- ge handledning/konsultation till skolans personal kring individer, grupper och organisation
- tillföra det psykologiska perspektivet i underlag inför beslut om särskilt stöd, vid upprättande av åtgärdsprogram samt vid ställningstagande gällande behov av fördjupad utredning för enskilda elever
- genomföra bedömningar och psykologutredningar av elever, t.ex. utredning av elevs kognitiva nivå och adaptiva förmågor inför beslut om placering i särskola
- bidra med psykologisk kunskap om elevers förutsättningar för lärande och behov av extra anpassningar och särskilt stöd
- erbjuda tid för enstaka samtal/konsultation med elever och vårdnadshavare utifrån en skolrelaterad problematik, det vill säga gällande inlärning eller skolmiljö, via elevhälsoteamet
- bidra till skolans lärande och kompetensutveckling kring psykologiska perspektiv och insatser i lärmiljön
- bistå skolor och Malmö stads organisation med psykologisk kompetens i krisstödsinsatser

Om en maxgräns ska bidra till ökad likvärdighet skulle en beräkning av bemanning av kurator behöva göras per skolenhet, då varje rektor ansvarar för bemanningen på skolan. Dock är varje skola unik och det är rektor som ansvarar för sina prioriteringar kring elevhälsan. I denna ut-

redning har antalet kuratorer hanterats på huvudmannanivå, vilket ger goda möjligheter för jämförelser med andra kommuner (se tabell 3). För psykologerna, som fördelas centralt utifrån skolornas behov, behöver beräkning främst ske på huvudmannanivå (se tabell 1). Psykologernas möjlighet att utföra sitt uppdrag påverkas påtagligt av antalet rektorsområden och skolenheter de är riktade till, utöver själva elevantalet (se tabell 2). Grundskolenämndens verksamheter erbjuder också flertal specialiserade lärmiljöer, däribland särskilda undervisningsgrupper, förberedelseklasser, särskoleenheter och Kommunikationsskolan. Dessa verksamheter kräver hög närvaro av kurator och psykolog för att säkerställa förutsättningar för hälsa och lärande. Det är därav viktigt att både antal rektorsområden och det antal anpassade lärmiljöer varje psykolog skall bistå inkluderas i beräkningen.

Tabell 1. Bemanning på huvudmannanivå av kurator och psykolog Malmö stad

	Antal årsarbetskrafter 2021	Antal elever per årsarbetskraft 2021	Antal årsarbetskrafter 2022	Antal elever per årsarbetskraft 2022
Kurator GfF	-	-	88	391
Psykolog GrF	30,45	1122	32,45	1061

Beräkningar baseras på 34 165 grundskoleelever år 2021 och 34 438 grundskoleelever år 2022.

Tabell 2. Antal rektorsområden per årsarbetande psykolog Malmö stad

Antal rektorsområden/psykolog 2022*	2,33
-------------------------------------	------

*Beräkning inkluderar 70 rektorsområden samt skolområde autism. Kommungemensamma särskilda undervisningsgrupper ingår ej i beräkningen.

Tabell 3. Jämförelsedata från andra kommuner

Kommun	Elevantal/psykologtjänst	Elevantal/kuratorstjänst
Linköping	634	375
Göteborg	828	408
Uppsala	1138	572
Helsingborg	1200	732
Lund	828	477
Svedala	1171	439

Tabell 4. Jämförelsedata från andra kommuner

Antal rektorsområden/psykolog Göteborg	1,3
Antal rektorsområden/psykolog Uppsala	2,3

Övriga punkter att beakta vid beslut och införande av maxgräns

- den totala sammansättningen av elevhälsopersonal bör belysas för en sammanvägd bedömning
- data ovan avser endast de kommunala grundskolorna, det saknas motsvarande för de fristående grundskolorna
- elevernas psykiska ohälsa ökar med stigande ålder, de hälsofrämjande och förebyggande insatserna bör därför sättas in tidigt för att få störst effekt
- socioekonomiska faktorer påverkar den psykiska hälsan och är därmed viktigt vid fördelningen av resurser

God tillgång till de olika professionerna inom elevhälsan är en förutsättning för att dess uppdrag ska kunna fullgöras, vilket inte är något som särskiljer elevhälsan från andra personalgrupper i skolan. I den statliga utredningen *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning*, föreslogs följande numerär som lägstanivå för personal inom elevhälsan:

Psykolog max 1 000 elever

Kurator max 400 elever

Utifrån Malmö stads socioekonomiska sammansättning och faktumet att den psykiska hälsan bedöms sämre i Malmö i jämförelse med andra skånska kommuner lämnas tre alternativ för respektive profession med tillhörande ekonomisk beräkning av ökade årliga kostnader. Det hälsofrämjande elevnära arbetet kräver god tillgång till kurativ och psykologisk kompetens. Vid utökning av antalet psykologtjänster minskar även antalet rektorsområden per psykolog, vilket stärker kvaliteten i det elevnära arbetet.

	Antal utökning tjänster	Ökad årlig kostnad*	Antal elever per årsarbetskraft	Antal rektorsområden per psykologtjänst
Psykolog	2	1 482 000	1 000	2,19
Psykolog	3,8	2 815 800	950	2,07
Psykolog	5,8	4 297 800	900	1,96
Kurator	5	3 275 000	370	
Kurator	10	6 550 000	350	
Kurator	16	10 480 000	330	

*Beräkningen baseras på följande årskostnad för respektive profession inklusive sociala avgifter:
 Psykolog: 741 000 kr
 Kurator: 655 000 kr

Grundskolenämnden ställer sig positiv till att införa en maxgräns för antalet elever per skolkurator och skolpsykolog inom organisationen, i enlighet med de föreslagna nationella rekommendationerna i den statliga utredningen *Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven – aktivt stöd- och elevhälsoarbete samt stärkt utbildning för elever med intellektuell funktionsnedsättning* (SOU 2021:11). Detta innebär att en skolkurator får ansvara för högst 400 elever, och en psykolog för högst 1000 elever. Grundskolenämnden ger grundskoleförvaltningen i uppdrag att under mandatperioden, dock senast till läsåret 2026/27, ha infört en maxgräns för antalet elever per skolkurator och skolpsykolog på huvudmannanivå, utifrån riktlinjerna 400 elever per skolkurator och 1000 elever per skolpsykolog.

Ordförande

.....
 Sara Wettergren (L)

Förvaltningschef

.....
Peter Lindberg
.....